

VERSLAG VAN DE 219e LEDENVERGADERING, GEHOUDEN OP ZATERDAG 19 JUNI 1971 TE COEVORDEN

Twee autobussen, die vertrokken vanaf de stations N.S. te Almelo en Zwolle brachten ongeveer 80 deelnemers in de stromende regen naar het stadhuis te Coevorden, waar burgemeester R. S. Hofstee Holtrop het gezelschap met enige welkomstwoorden ontving en uiting gaf aan zijn vreugde dat de Vereniging zijn stad voor deze excursie had uitgekozen. Hij vestigde de aandacht van de aanwezigen op de behuizing van het stadsbestuur, dat gedeeltelijk een plaats heeft gevonden in het voormalig kasteel waarvan de restauratie nog volop in gang is.

Namens het gemeentebestuur kon hij het gezelschap een kopje koffie aanbieden, dat wegens de nog te geringe accommodatie in het stadhuis genoten werd in Restaurant Arends.

Drs. Corneille F. Janssen, directeur van het Provinciaal Museum te Assen, onder wiens leiding de restauratie van het kasteel wordt uitgevoerd, kreeg hier van de voorzitter het woord om vooraf aan de eigenlijke rondleiding een korte uiteenzetting te geven over de geschiedenis van het kasteel.

Het werd voor 't eerst genoemd in 1143.

Tijdens de Heren van Coevorden speelde het een grote rol in de twisten tussen de Drenten en de bisschoppen van Utrecht tijdens de gehele 13e en 14e eeuw en vervolgens in de oorlogen met de Geldersen tot in de 16e eeuw.

Tijdens de 80-jarige oorlog wordt de vesting Coevorden belangrijk uitgebreid en versterkt.

Coevorden is dan van strategisch belang.

Door de gewijzigde oorlogvoering in de 17e eeuw worden de vestingwerken verwaarloosd.

Coevorden blijft echter tot in de Franse tijd een rol spelen als belangrijke sleutelstelling in de toegangswegen naar het oosten en noorden van het land.

Het houdt tot in onze tijd daarom een belangrijk garnizoen.

Van het oorspronkelijk kasteel, dat lange tijd nog dienst deed als commandeurs- en drostenwoning, is nog slechts een deel over, voornamelijk de ridderzaal.

In 1967 werd besloten tot restauratie.

Van de bouwgeschiedenis van het kasteel is vrijwel niets bekend.

Wel werden de fundamenten teruggevonden van een der vroegere torens.

Op dit punt in zijn inleiding was het waar drs. C. F. Janssen op onvergetelijke wijze relaas deed van zijn naspeuringen naar nog mogelijk bestaande tekeningen van de verdwenen kasteeltorens.

Tot vóór de restauratie was het niet bekend hoe deze er moeten hebben uitgezien.

Het mag als een unicum in de geschiedenis van de monumentenrestauratie worden opgetekend, dat tenslotte aan de hand van vage aanwijzingen van een helderziende in een oude kist op een boerderij een afbeelding van een toren werd gevonden, die als zeker van het kasteel Coevorden moet zijn geweest.

Mede op grond van de hieruit afgeleide gegevens kon eindelijk een plan tot herbouw worden gemaakt.

De aanwezigen hebben Corneille F. Janssen met bijzonder hartelijk applaus gedankt voor zijn uitermate boeiende lezing.

Hij leidde het gezelschap daarna rond en wees de belangstellenden op de vele aspecten en details van de nog in volle gang zijnde restauratie.

De deelnemers keerden vervolgens terug naar café Arends voor de gezamenlijke koffiemaaltijd.

De voorzitter deed hier verslag van de wijzigingen in het ledenbestand sedert de laatste wintervergadering.

Hij herdacht de overleden leden mej. dr. M. E. Kronenberg te Den Haag, M. van Veen te Santpoort, G. J. van Heek WHzn. te Enschede, W. Th. M. Netelbeek te Heino en B. A. A. Engelbertink te Oldenzaal.

Hij deelde mee dat voor het lidmaatschap hebben bedankt mej. A. H. Krans te Hilversum, J. Don te Kampen, B. Smitshuis te Hengelo, D. J. Vroom te Zwolle, mevr. H. H. J. J. Gosses-Richmond te Almelo, mevr. E. Hardorff-Dijkstra te Steenwijk, mevr. mr. E. C. M. Kammelode Meyer te Almelo en de heer en mevr. G. Werps Tacx te Zwolle.

Voorgesteld werden voor het lidmaatschap prof. dr. M. A. Beek te Amsterdam, dr. J. Bulthuis te Zwolle, H. A. Kleerebezem te Hengelo, ir. C. D. Viehoff te Zwolle, Henk van Ulsen te Amsterdam, mr. J. C. v. d. Sijs te Enschede, drs. A. D. Verlinde te Amersfoort, O. Verhagen te Deventer, de heer en mevr. Overweg-Pasman te Kampen, drs. A.

van der Kloes te Epse, W. Zondervan te Doesburg, mej. E. W. Jordens te Epe, W. J. G. M. Waanders te Zwolle, drs. D. van der Vlis te Kampen, mevr. A. G. ter Kuile-de Weerdte te Bussum en mej. drs. G. L. H. ter Kuile te Capelle a/d IJssel.

De nieuwe leden werden bij acclamatie aangenomen.

Met een uur vertraging op het excursieprogramma vertrokken na de lunch om half drie de bussen naar Ter Apel.

Inmiddels was besloten door het slechte weer het bezoek aan de Schans te Katshaar bij Schoonebeek niet te laten doorgaan.

Door de vele regenval zouden de terreinomstandigheden voor veel deelnemers bezwaarlijk zijn.

Bij het voormalige klooster Ter Apel werd het gezelschap in twee groepen rondgeleid door de ter plaatse wonende gids/conciërge.

Het „Donms novae lucis” werd omstreeks 1465 gesticht als een prioraat van de Duitse tak der Kruisheren.

Dat ter plaatse een ouder klooster uit de 12e eeuw van de Praemonstratensen zou hebben gestaan is nooit met zekerheid aangetoond.

Het klooster heeft nauwelijks 100 jaar als zodanig dienst gedaan.

Na 1594 zijn het de Staten-Generaal en sinds 1619 de stad Groningen die de eigendomsrechten verwerven.

De kloosterkerk wordt van dan af door de Hervormden voor de eredienst gebruikt. Een deel van de gebouwen dient als pastorie, school, meesters- en kosterswoning.

Veel van het oorspronkelijke totale complex is sindsdien verdwenen o.m. een poortgebouw, twee watermolens, verscheidene stallen en schuren.

In het begin van de 19e eeuw is de kerk en het kloostergebouw reeds zo ernstig vervallen, dat rond 1830 ingrijpende herstellingen en veranderingen worden aangebracht.

In dezelfde eeuw nog wijzen de Rijksadviseurs voor de monumenten van Geschiedenis en Kunst op het belang van dit unieke en verwaarloosde geheel.

Van 1931 tot 1933 wordt eindelijk een definitieve restauratie doorgevoerd o.l.v. de Groninger stadsingenieur C. L. de Vos van Nederveen Cappel, die behoud en verzekering van het nog bestaande ten doel had.

Het belang van de restauratie lag vooral hierin ook, dat in Ter Apel het enige middeleeuwse kloostergebouw van de noordelijke Nederlanden vrijwel onveranderd tot op heden is bewaard gebleven.

De thans lege kloosterzalen, de kruisgang, de herstelde pandhof, het koor in de kerk met de oorspronkelijke koorbanken en de massieve altaarsteen van de vroegere eredienst, die na de restauratie geen speciale bestemming meer hebben gekregen, laten ruimte aan de vroegere geest van de monniken, alsof ze er gisteren nog waren.

De thee werd genoten in restaurant Het Boschhuis, direct bij het klooster, tussen het oud geboomte, dat het gehele complex omringt.

Om vijf uur n.m. moesten de bussen weer terugkeren naar Almelo en Zwolle, zodat de deelnemers nog tijdig hun plaats van bestemming zouden kunnen bereiken.